

Türkiye Büyükşehir Sisteminde İlçe Belediyesi Olmak

Being a District Municipality in the Turkish Metropolitan System

Ayşe Kapucu Yavuz 

Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Yerel Yönetimler ve Kent
Politikaları Programı Doktora
Öğrencisi, İstanbul, Türkiye,
kapucu.a@gmail.com,
ror.org/02kswqa67



Geliş Tarihi/Received: 30.10.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 29.12.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
30.12.2025

Öz: Türkiye’de yerel yönetimlerin teşkilatlanma yapısına dair uygulamalar 19. yüzyılla birlikte başlamış, günümüze kadar belediyecilik alanında çeşitli yöntemler denenmiştir. Metropol alana odaklanan büyükşehir modeli ilk kez 1984 yılında 3030 sayılı Kanunla deneyimlenmeye başlanmıştır. Coğrafi bakımdan büyük ve yerel çeşitliliği fazla olan Türkiye zaman zaman yerel yönetimler alanında yapısal değişiklikler gerçekleştirmiştir. En son 2012 yılında kabul edilerek 2014 yerel seçimleriyle birlikte uygulanmaya başlanan 6360 sayılı Kanun büyükşehir sisteminde köklü ve yenilikçi değişiklikler yapmıştır. Yaşanan tüm bu süreçlerde iki kademeli bir yöntem olan büyükşehir sisteminin bir kademesi açıklıkla planlanmışken, sistemin içinde yer alan ilçe belediyeleri için durum daha muğlak kalmıştır. Oysa sistemin ikinci kademesini oluşturan ilçe belediyeleri büyükşehir olmayan diğer belediyelerle aynı yapısal ve teknik ölçütlere sahip değildir; farklı değerlendirilmelidir. Bu çalışmanın konusu, Türkiye’de büyükşehir sistemi ile yönetilen illerde bulunan ilçe belediyelerinin pozisyonu ve yüz yüze kaldıkları yapısal sorunlardır. Büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri ile birlikte yetkili olduğu coğrafi alanlar üzerinde hizmet ve yetki bölüşümünün niteliği, kaynak dağılımı ve temsilin adaleti gibi konular üzerinde durularak mevcut sorunları görünür kılma gayreti çalışmanın ayırt edici yönünü oluşturmaktadır. Çalışmanın, yerel yönetimler konusunda siyasa yapıcılara rehberlik etmesi beklenmekte ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Büyükşehir modelinin mevzuat kurgusunda ilçe belediyeleri ve büyükşehir belediyeleri arasında görünürlük farkı göze çarpmaktadır. Makro ve mikro düzeyde hizmetlerin yetki sahipleri karışmıştır. Temsilde adalet konusunda ilçe belediyeleri aleyhine sonuçlar gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Büyükşehir Sistemi, İlçe Belediyesi, Metropolitan Yönetim, Yerel Yönetimler

Abstract: Practices concerning 19th Century, and various methods have been tested in the field of municipalism to this day. The metropolitan model, focusing on the metropolitan area, was first experienced in 1984 with Law No. 3030. Turkey, being geographically large and having high local diversity, has periodically implemented structural changes in local government. Most recently, Law No. 6360, adopted in 2012 and implemented with the 2014 local elections, introduced radical and innovative changes to the metropolitan system. Throughout all these processes, while one tier of the two-tiered metropolitan system was explicitly planned, the situation for the district municipalities within the system remained more ambiguous. Yet, the district municipalities that form the second tier of the system do not have the same structural and technical criteria as other non-metropolitan municipalities; they should be assessed differently. The subject of this study is the position and structural problems faced by district municipalities in provinces governed by the metropolitan system in the organizational structure of local governments in Turkey began in Turkey. The study’s distinguishing aspect is the effort to make existing problems visible by focusing on issues such as the nature of service and authority sharing, resource distribution, and fairness of representation over the geographical areas where metropolitan municipalities and district municipalities are jointly authorized. The study is expected to guide policymakers on local governments and contribute to the literature. A noticeable difference in visibility stands out between district municipalities and metropolitan municipalities in the regulatory structure of the metropolitan model. The authorities responsible for services at the macro and micro levels are intertwined. Results indicating injustice in representation have been observed, particularly against district municipalities.

Keywords: Metropolitan System, District Municipality, Metropolitan Governance, Local Governments

Extended Abstract

Purpose and Scope

Following the proclamation of the Republic, Turkey implemented simultaneous regulations across many areas to ensure structural and social recovery. Undoubtedly, one of the most significant of these areas was the redesign of administration and governance, and the shaping of the local government structure. The processes that began with Ankara becoming the capital continued with an implementation that ensured all municipalities were governed uniformly under Law No. 1580, thus standardizing the form of governance. Factors such as İstanbul's role in urbanization, the growing population in the centers, and irregular construction in areas outside of development control made it inevitable to update the regulations. The inclusion of the phrase "special management models can be introduced for large settlements" in the 1982 Constitution served as a response to the search for effective management of metropolitan areas. A significant step in solving urban problems was the construction of a two-tiered management model and the implementation of the Metropolitan System in 1984.

This study focuses about district municipalities within the Metropolitan System currently applied in Turkey. It examines the position of district municipalities in practice and in the literature on various issues, such as how they are defined in the legislation and directly relevant laws, and the clarity of their Powers and limitations. There are discussions that, despite being one of the tiers of the system, they are not evaluated under the same conditions as metropolitan municipalities. The study is expected to provide a comprehensive review of the mentioned issues for the literature. The scope of the study covers legislative documents, literature and documents related to the field, spanning the post-1984 period in the Turkish municipal system.

Design/Methodology/ Approach

The study begins by presenting ideas related to the planning of the Metropolitan System (MS) as a new municipal method in Turkey and the search for appropriate methodologies. The historical background of the process leading to the establishment of the system is detailed. Administrative methods intended for development, along with comparisons and research conducted against global examples, and the decision-making process for the system are explained. Efforts have been made to compile information on how these processes are divided into periods from a historical perspective. Thus, the aims were to make the currently implemented MS in Turkey comprehensible and to internalize the phases the municipal system has undergone. Highlighting the differences between the single-tiered model and the two-tiered model is also among the goals.

In the study, which preferred the qualitative research method, data were obtained using literature review and document analysis techniques. The distinctive aspect of the study is the effort to make existing problems visible by focusing on issues such as the nature of service and authority sharing, resource distribution, and fairness of representation over the geographical areas where metropolitan municipalities and district municipalities are jointly authorized. The discussion is opened through the relationship between the role distribution of district municipalities within the two-tiered model, the ratios concerning their Powers and resources, and the fundamental objectives of the legislation. The study continues by listing the existing problems of district municipalities –observed within the system– and including the handicaps experienced in terms of representation. The concluding section presents the findings, develops solutions for the problems identified within the scope of the study, and concludes the work.

Findings

Although the Metropolitan System is a two-tiered model, the approach towards district municipalities in the relevant laws is not much different from a single-tiered system. While the duties and powers of the Metropolitan Municipality are explicitly defined in the law, the same is not true for the district

municipality. This contradiction also applies to the definitions within the law. The definition of the district municipality is not fairly addressed as it is for the Metropolitan Municipality. Even though the legislative setup of the Metropolitan system is made possible by the creation of district municipalities, this fact is not visibly included in the Metropolitan Municipality laws.

An imbalanced picture is observed in the division of duties and services; Metropolitan Municipalities, originally established for macro services, have now begun to produce services in very small areas, and there is a distribution system that creates ambiguity in the allocation of powers. This situation also leads to problems in administrative functioning. The areas where two different administrations are authorized over the same land develop a dichotomy in the resulting outputs of the system's operation. Mayors and council members have sensitive responsibilities regarding maintaining balance. The relationship between the MM mayor and the district municipalities and their mayors is one of the crucial dynamics determining the flow of the process.

The relationship of metropolitan administration with rural areas has changed significantly, especially after 2012. A system has emerged that must now produce not only urban services but also rural services within its jurisdiction. The conversion of towns and villages into neighborhoods has caused administrative and structural changes to affect even the population system. Another problem made prominent by the 2012 process is the emergence of situations that can be interpreted as injustice in representation. Situations such as a party with a high vote across the province failing to get a council representative in a district are possible.

Conclusion and Discussion

It is clear that district municipalities included in Turkey's current Metropolitan System are facing a set of problems, as mentioned above. The continuous growth of cities necessitates frequent changes to jurisdictional boundaries, suggesting a weak projection for future planning. The 30 Metropolitan Municipalities in the country differ vastly in terms of population, structure, demography, geography, and morphology. There are also significant administrative differences between highly urbanized cities and those with large rural areas. Naturally, these differences apply to the districts of these cities as well. By focusing on the problems discussed in detail in the study, adopting a fair governance approach that strengthens the integration of MMs and District Municipalities (DMs) will contribute to the elimination of inequalities.

1. Giriş

Kentler tarih boyunca ihtiyaçlar odağında kurulmuş ve gelişmiştir. Beslenme, barınma, güvenlik ve bunları edinebilmek için gelişen sosyal ve ekonomik ilişkiler bir arada yaşamayı, yaşamı düzenlemeyi ve yaşamın mekânını ortaya çıkarmıştır. Sanayi sonrası kentlerin oluşumunda da temel itici güç ihtiyaçlar olmakla beraber, ekonomide değişen sistem işgücüne kentlerde duyulan ihtiyacı arttırmış ve çevresel pek çok değişime neden olmuştur. Kentleşmenin artması; kentsel ihtiyaçların çeşitlenmesi, altyapı, kent planlaması, ulaşım ve kentsel hizmetlere erişimin kolaylaştırılması gibi pek çok konuyu gündeme taşımıştır. Yerel hizmetlerin yerine getirilmesi artık daha fazla nüfus ve daha geniş ölçek için planlanması gereken siyasi ve yönetsel bir mesele haline gelmiştir. Belediye teşkilatlarının dünyada olduğu gibi Türkiye'de de nasıl şekillenmesi gerektiğine dair pek çok tartışma ve araştırma gerçekleştirilmiştir (Swianiewicz, 2010; Oktay, 2016).

Osmanlı Döneminde Kırım Savaşı dönemlerine dayanan ve 1854 yıllarına tarihlenen bir belediye teşkilat yapısından söz etmek mümkündür. Altıncı Belediye Daire ve İstanbul Belediyeleri ile başlayan tecrübe modern anlamda ilk belediyeçilik deneyimleri olarak isimlendirilebilir. Daha öncesinde ise yerel idareden sorumlu olan kadılar ve vakıflar aracılığı ile hizmetler yürütülmekte ve kadı yardımcısı naiblerin bulunduğu bir sistem işlemekte idi. Daha sonra ihtisab müesseseleri kurularak kolluk kuvvetleri güçlendirilmiştir (Kazıcı, 2006). Paris'te uygulanan sistemin referans alındığı Altıncı Daire'nin ardından

belediye teşkilatının İstanbul için kurgulanması planlanmış, 1868 yılında İstanbul Şehremanetinin kurulmasını sağlayan nizamname ile yerel dört daire daha kurulmuştur. Osmanlı Parlamentosu oluştuğunda il olarak 1877 yılında “Dersaadet Belediye Kanunu”nu onaylamış ve tüm belediye dairelerini Şehremaneti’ne bağlamıştır (Eryılmaz, 2008, s. 189). Vilayet Belediye Kanunu da aynı yıl çıkarılarak İstanbul dışında kalan alanlarda yerel idarelerin teşkilatlanması sağlanmıştır (Çiçek, 2014, s. 58). Bu noktada İstanbul ve diğer şehirler için iki ayrı belediye teşkilatının kurgulanması, başkentin kentsel bakımdan farklı yerel ihtiyaçlarının bulunduğunu gözetten bir yaklaşımın varlığını ortaya koymaktadır. Yasal altyapının kent ve taşra olarak ayrı tutulması, Türkiye’de belediye teşkilatının optimum faydaya odaklanan ilk büyükşehir deneyimi olduğu değerlendirilebilir.

19. yüzyılda modernize edilen yerel hizmetlerin teşkilatlanmasında İstanbul başat rol üstlenirken, 1924 sonrasında bu rolü Ankara devralmıştır (Oktay, 2023, s. 92). Türkiye Cumhuriyeti’nin Osmanlı Devleti’nden sonraki ilk önemli yerel yönetim reformları 1924 tarihinde çıkarılan 417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu ve 442 sayılı Köy Kanunu olmuştur. İlk yasa aynı zamanda Ankara Şehremaneti’nin oluşturulmasını sağlamaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2018, s. 4). 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu Türk Belediyeciliğinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ülkedeki tüm belediyeleri ortak bir çerçevede yönetilme anlayışı ile çatısı altına toplayan bu kanun, 2005 yılına kadar belediye teşkilatına etki etmiştir.

20. yüzyılın ikinci yarısında hızla dönüşen kentsel yapı, yönetimde de değişiklik gereksinimini arttırmıştır. Türkiye’de kentleşme, planlamanın arkasından emekleyerek gelmeye çabaladığı denetim ve kontrol dışı bir süreç yaşamıştır. Dünyada sanayileşme kentleşmenin temel parametresi olmakla birlikte, Türkiye’de durum savaş sonrası yokluk dönemleri ve tarımda makineleşmenin getirdiği kırsal işsizlik temelli olmuştur. Sonrasında kentleşme sorunlarının nüfusun katlanarak büyümesi ile artması kentleşmeyi biraz çarpık, sorunlu fakat kaçınılmaz biçimde ülke gündemine yerleştirmiştir. Büyük kentsel alanlara özgü yönetim şekillerine dair arayışlar da bu gündemin önemli parçalarından biri olmuştur. Büyüyen kent alanının devletin kontrolü altında hizmetlere erişebilmesi ve çarpıklıkların giderilmesi için yeni model arayışları dünya örnekleri ile beraber incelenmiştir. Türkiye için kabul edilen paradigma iki kademeli Büyükşehir Belediye (BŞB) Modeli olmuştur. Çalışmada model BŞ sistemi olarak telaffuz edilecektir. Nitekim iki ayrı kademedeki belediyeden oluşan bir sistemin tek kademesi ile isimlendirilmesi çalışma kapsamında eleştirilen konular arasında yer almaktadır. 1884 yılında ilk kurgulandığı dönemden bugüne çeşitli düzenlemelerle yapısal gelişme ve değişimler gösteren sistem bugün hala iki kademeli model üzerine kurgulanmış yapısı ile sürmektedir.

Belediye, belde hizmetlerinin yerel ihtiyaçlarının doğrudan karşılanmasına imkân geliştirmek üzere kurulan bir idari yapıdır ve coğrafi alanla ilişkilidir. Belediyeler optimal ölçeğin belirlenmesine odaklanarak kurulmaktadır çünkü sabit değildir. Canlı ve dinamik yapısı bulunan kentler değişmekte, genişlemektedir. Bu nedenle idaresinde bulunulacak ölçeğin belirlenmesi önem taşımaktadır. Aksi takdirde kapasite, mali büyüklük personel niteliği gibi konularda yetersizlikler ortaya çıkmaktadır. Türkiye’yi de optimal ölçeğin belirlenmesi ve yeni bir model geliştirilmesi çabalarına götüren etkenler bu sıkıntılardır.

Belirli sınırlarda yetkili kılınan belediyeler bu sınırlar içerisinde hem alana hem de alanda yaşayanlara karşı sorumlu olarak hizmet üretmektedir. İki kademeli BŞ modelinin varlığı, aynı coğrafi alanda iki yetkili idari statünün varlığı anlamına gelmektedir (Arıkboğa, 2025, s. 433). Bu fotoğrafın olumlu pek çok katkısı olduğu gibi, yürütülmesi sürecinde gerek mevzuattaki bir takım belirsiz noktalar, gerek siyasi ilişkiler gerekse sistemin dengesinde meydana gelen aşınmalar olumsuz çıktıların gündeme gelmesine ve çözüm ihtiyacının dile getirilmesine neden olmuştur. Çalışma kapsamında bu olumsuzlukların ilçe belediyelerini etkileyen yönleri konu edilmiştir.

Türkiye’nin belediyecilik sisteminde önemli bir dönüm noktası olan 2012 tarihli 6360 sayılı Kanun, olumlu yanları ile bütüncül yönetim anlayışını hayata geçiren bir paradigmaya sahiptir. Bununla birlikte

illerin öznel nitelikleri, birbirinden farklı coğrafi, demografik ve topografik yapıları, aynı zamanda siyasi ve sosyal ilişkilerin belediyelerin yönetiminde etkili olması gibi nedenler Kanunun uygulanması ile birlikte bazı sorunların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışma, kanunun uygulanmaya başladığı 2014 yılı sonrasında iki kademeli BŞ modeli ile yönetilen illerde bulunan ilçe belediyelerinin yaşadığı sorunlara odaklanmaktadır. 6360 sayılı Kanun'un hazırlanması, uygulanması ve uygulandığı süre boyunca yaşanan sorunlara odaklanan çalışmalar yazında mevcuttur. İlçe belediyelerine (İB) odaklanan çalışmalar ağırlıklı olarak BŞB ve İB ilişkisine yönelik olarak hazırlanmıştır. İB'lerin siyasi, mali ve idari sorunları ile kanundan kaynaklanan algılar sonucu ortaya çıkan sorunları bir arada ele alması ile çalışmanın literatüre katkı sunması beklenmektedir. Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada veriler literatür taraması ve mevzuat belgeleri analizi ile elde edilmiştir. Bulguların değerlendirilmesini müteakip çalışma sonuçlandırılmıştır.

2. Türkiye'de Büyükşehir Modeli

Sanayi devrimi sonrası hızlanan kentleşme pek çok ülkeyi yeni yönetim paradigmaları hususunda bir çabaya sevk etmiştir. Türkiye'de kentleşmenin hızlanması ve özellikle 1960 sonrası kontrol edilemez biçimde artan göçler, nüfusu büyüyen kent alanlarına yönelik idari arayışları beraberinde getirmiştir. Göçlerle beraber açığa çıkan konut ve güvenlik gibi ihtiyaçlar kente yeni gelenler tarafından hızlı ve geçici çözümlerle sonuçlandırılmaya çalışılmış, bu durum hak ihlalleri, çarpık yapılaşma gibi sorunları da ortaya çıkarmıştır. Ayrıca altyapı, ulaşım, eğitim ve çevresel düzenleme gibi yeni kentsel ihtiyaçlar doğmaya başlamıştır. İmar kontrol ve düzenlemelerinin dışında kalmak denetimsiz yeni yerleşim birimlerinin büyümesine neden olmuştur. Bu düzensiz yerleşmeler kentlerin çevresinde yeni mücavir alanların oluşmasına ve kentsel dokunun zarar görmesine yol açmıştır. İdari açıdan üretilmesi gereken politika ve yapısal dönüşümler için paradigma arayışlarını tetikleyen bu süreç büyüyen kent alanları için nasıl bir yönetim biçimi geliştirmenin daha ideal olacağına dair tartışmaları arttırmıştır.

Türkiye'de uzun süren bir arayış dönemi söz konusu olmuştur ve uygulanmak istenen metropoliten alan yönetimi modeli için anayasal kısıtlılık da bir engel teşkil etmiştir. Anayasa'da yerel yönetimlerin "il, belediye ve köy"lerden oluşacağı vurgusunun alternatiflere yer bırakmaması en makul çözümün birlik kurmakta olabileceği kanısını doğurmuştur (Aytaç, 1972, s. 14). 2. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972) "merkezi idare ile taşra teşkilatları ve mahalli idare birimlerinin yapısal olarak yeniden düzenlenmesini" öngören teklifte bulunmuştur. Bu dönemde odaklanılan model Avrupa ülkelerinde de uygulama örnekleri bulunan birlik kurma yöntemidir. İçişleri Bakanlığı'nın çalışmaları kapsamında şehirlerde belediye sınırları çevresinde artan nüfus ve oluşan yeni yerleşim birimlerini de il belediyesi ile birlikte içine alan ve geniş çaplı kentsel hizmetleri uygulamakla görevli bir üst birlik kurulması planlanmış, bu kapsamda Metropoliten Hizmet Birliği Kanun Tasarısı hazırlanmıştır (Aytaç, 1972, s. 21). Birlik kurma girişimleri 3. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde de devam etmiş ancak siyasi nedenlerle süreç sekteye uğramıştır.

1982 Anayasası metropoliten alanlara yönelik arayış ve ihtiyacı göz ardı etmeyerek "kanunla büyükşehirler için özel yerleşim birimleri kurulabilir" ifadesine yer vermiştir. Anayasal kısıtlılığın bu şekilde çözüme kavuşması ile metropoliten alanlar için ölçek ekonomisi yaklaşımını benimseyen bütünleştirici model tercih edilerek BŞ modeli kurgulanmış ve 1984 yılında 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile *Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi* uygulaması ilk kez İstanbul, Ankara ve İzmir'de başlamıştır (Mengi & Özgül, 2024, s. 6). Daha sonra bu KHK 3030 sayılı yasaya dönüşmüş ve BŞ modeli Türkiye'de yerel yönetim sisteminin önemli bir parçası olmuştur. Aşağıdaki tablodan izlenebileceği üzere arayış döneminden itibaren belirli dönemlerde sistem değişimleri ve dönüşümler geçirmiş, bu süreçler Arıkboğa (2013) tarafından "arayış, kuruluş, genişletme, bütünleştirme ve alansal BŞB dönem"leri olarak adlandırılmıştır. Bu çalışma 2012 tarihli ve 6360 sayılı Yasa ile birlikte başlayan Alansal BŞB Dönemine odaklanmaktadır.

Tablo 1*Türkiye’de Büyükşehir Modelinin Gelişim Dönemleri*

S. No	Dönem	Adlandırma	Açıklama
Arayış Dönemi			
1	1960’lar-1982 Dönemi	Arayış Dönemi	Nasıl yapalım?
İl Merkezinde BŞB Dönemi			
2	1984-2004 Dönemi	Kuruluş Dönemi	Yeni BŞB’lerin ilave olması
3	2004-2008 Dönemi	Genişletme Dönemi	Yarıçapa dayalı genişletme
4	2008-2012 Dönemi	Bütünleştirme Dönemi	Yarıçap içinde sıfır belde = 2008 modeli
Mülki Ölçekte BŞB Dönemi			
5	2012+	Alansal BŞB Dönemi	2012 modeli: BŞB/ilçe mülki sınır + sıfır belde/köy

Kaynak: (Arıkboğa, 2013, s. 51).

BŞ modelinin tercih edilmesi ve geliştirilmesinde etkili olan ve kentin yönetilmesine olumlu etkileri olacak savlar bulunmaktadır. Konsolidasyon olarak adlandırılan birleşme yaklaşımı ilk olarak yönetsel kapasitenin büyümesine odaklanmaktadır. Daha büyük yerel idareler daha geniş bir yelpazede işlevsel yerel hizmet geliştirebilecektir (Swianiewicz, 2010). Yaygınlaşan hizmetler ucuzlayacak ve erişimi kolaylaşacaktır. Yerel katılımı destekleyeceğinden demokrasi güçlenecektir (Çınar vd., 2013, ss. 35-36). Kırtasiyecilik sorununun aşılması ve yerel kalkınmanın başlatılması bu olumlu arka planın diğer öğeleridir (Swianiewicz, 2010; Çınar vd., 2013). Aynı zamanda birimler arasında eşit dağılamayan kaynakların adil bir düzene kavuşturulması, çok parçalı idari yapıların hizmet üretiminin etkinliğine verdiği zararı ortadan kaldırmak bütünleştirici yaklaşımdan beklenen olumlu etkiler arasındadır (Oktay, 2016, s. 80).

Ezcümle Türkiye’de bugün uygulanan belediyeçilik sistemi iki farklı model üzerine kurgulanmıştır. 1930 yılında 1580 sayılı Kanunla ilk kez kurgulanan ve 2005 yılında 5363 sayılı Kanunla çerçevesi genişletilen tek kademeli model bu iki modelden birincisidir. Diğeri ise büyük ölçekli ve nüfuslu kentlerin yerel hizmetlere erişimini sağlamak için ilk kez 1984 yılında 3030 sayılı Yasa ile hayata geçirilen ve daha sonra yasal ve yapısal değişiklikler yaşayan iki kademeli Büyükşehir Belediye Modelidir. Bu iki kademeli model üniter yapılı, dikey olarak koordine edilmiş ve her iki kademede karar organları bulunan, üst kademenin onaylama ve denetim yetkilerine sahip olduğu bir modeldir (Gül & Batman, 2013, s. 15). BŞ Modeli, ilk yasal değişimini 2004 yılında çıkarılan Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile geçirmiştir. 5747 sayılı (2008) ve 6360 sayılı (2012) Yasalar ile ilave düzenlemeler, yetki, kaynak ve sorumluluk bakımından farklılıklar geçirmiş aynı zamanda BŞ sistemi ile yönetilen kentler nicelik bakımından da artış göstermiştir. Büyük ölçekli metropoliten alanların yönetimi için kurgulanan iki kademeli model bölgesel ve yerel menfaatlerden kaynaklanan sorunların çözümü, ölçek ekonomisinin optimal faydası ve dışsallıkları minimuma indirmeyi sağlayan üst kademe ile halka karşı yükümlülükleri düzenleyen alt kademe koordinasyonundan istifade edilmesi amacıyla tercih edilmektedir. Ancak hizmet üretiminde oluşan çakışma ve çatışmalar kaynak israfına neden olan bir tehdidi barındırmakta, aynı zamanda halkın hangi hizmetlerde hangi kademenin rolü bulunduğuna dair kafa karışıklığı yaşamasına neden olabilmekte, bu yönleri ile eleştiri almaktadır (Arıkboğa, Ü., 2018, s. 256).

Günümüzde BŞ modelinin bağlı olduğu yasal çerçeve 5216 sayılı Kanun olmakla beraber, belediyelerin idaresinde başvurulmak üzere belli başlı mevzuat bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi mezkûr kanunun da sıklıkla atıfta bulunduğu 5393 sayılı Belediye Kanunu’dur. Ayrıca 6360 sayılı Kanun’un

getirmiş olduğu yenilikler hali hazırda uygulamada olduğundan bu kanun doğrudan üst referans olarak büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerine yetki ve sorumluluklar tanımaktadır. 5216 sayılı Kanun büyükşehir belediyesini şöyle ifade etmektedir:

“Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi.” (md.3)

Bu tanımda yer alan *sınırlarının il mülki sınırları* olduğunu belirten kısım kanuna 6360 ile yapılan değişiklikle ilave edilmiştir. 2012 tarihli 6360 sayılı Kanun, Türkiye’nin metropoliten alan yönetiminde önemli değişikliklere imza atmış bir düzenlemedir. *On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*, isminden de anlaşıldığı üzere 5216 sayılı Kanunda yaptığı güncellemeler bir yana, Türkiye’de yerel yönetim sisteminin kurgusunda da değişikliğe gitmiştir. Bunun en somut örneği, Anayasa’da yerel yönetimler için çizilmiş olan “il, belediye ve köy”lerden oluşan çerçevede il ve köy ögesinin terk edilmesi olmuştur. BŞB bulunan illerde il özel idaresinin kaldırılması ve köylerin mahalleye dönüşmesi bu durumun bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Parlak, 2020, s. 188).

Kanun, BŞ sayısını 16’dan 30’a çıkararak bu modeli Türkiye’nin yarısından fazlasına genişletmiştir. En önemlisi, büyükşehir belediye sınırını “il mülki sınırı” haline getirmiş; böylece bu 30 ilde ilçe belediyeleri de ilçe mülki sınırlarıyla örtüşen alanlarda faaliyet gösterir hale gelmiştir. 6360 sayılı Kanun’la büyükşehirlerdeki “belde belediyeleri (kasabalar)” ve “köyler” kaldırılmıştır. Belde belediyelerinin bir kısmı başka ilçelere katılarak mahalleye dönüşürken bir kısmı etrafındaki başka belde belediyeleri ile birleştirilerek ilçe olmuştur. Köyler ise mahalleye dönüştürülmüş; orman köyleri bu değişimde istisna tutulmuştur (Parlak, 2020, s. 184). Ayrıca bu illerde il özel idareleri kaldırılmış ve yerine valiliklere bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları (YİKOB) kurulmuştur.

Bu değişiklikler sonucunda ilçe belediyeleri coğrafi olarak çok daha geniş bir alanda, kentsel merkezlerin yanı sıra kırsal mahallelerde de hizmet sunar hale gelmiştir. Kentleşmenin artmasıyla aranan yeni yönetim modeli nihai olarak kentlerle beraber kırsal alanları da yöneten bir belediyeçilik modeline dönüşmüş görünmektedir. Bu detay da ayrıca önemli bir değişikliktir. Büyük ölçekli kentsel alanların yönetildiği bir sistem olmanın ötesine geçen yeni bir yaklaşım oluşmuş ayrıca metropoliten yönetimin mevcut belediyeçilik sistemini tamamlayan yapısı yerine ona alternatif bir sisteme dönüşmüştür (Arıkboğa, E., 2023, s. 165). İlçe belediyelerinin tüzel statüsü belediye olarak devam etmekle birlikte, faaliyet alanları ve BŞB ile rol dağılımında değişiklikler olmuştur.

Türkiye’de uygulanmakta olan iki farklı belediye modelinden biri olan BŞ sistemi, il genelinde 750 binden fazla nüfusu olan 30 ilde 2014 yerel seçimleri ile birlikte yürürlüğe girmiştir. Ayrıca Kanunla birlikte BŞ’ye dönüşen illerde 25 yeni ilçe kurulmuş ve 30 Büyükşehirde ilçe belediyelerinin sayısı 549 olmuştur (Mengi & Özgül, 2024, s. 11). Bu gelişmelerle birlikte BŞB’ler ülke topraklarının %51’ini kapsamakta ve ülke nüfusunun %78’ine hizmet vermektedir (Arıkboğa, 2025, s. 443).

Buradan hareketle kentleşme oranının %51 olduğu ve %78 kentsel nüfus olduğu çıkarımları yapılması yanlış olacaktır çünkü belediye teşkilatı kentleşmeye etki edecek pek çok kriterden yalnızca biridir. Yine de 6360’la birlikte gelen bu büyük değişimle, metropoliten alan ya da kent alanları için geliştirilen Büyükşehir modelinin artık kırı da kapsadığı yönünde bir çıkarım yapmak mümkündür. Bu da uygulamada yine İB’ler için sorun olacaktır.

3. İlçe Belediyeleri ve Sistem İçindeki Sorunları

BŞ Modelinde yer alan ilçe belediyeleri, büyükşehir statüsü olmayan 51 ildeki diğer ilçe belediyelerinden farklı yetki ve sorumluluklara, farklı kaynaklara sahiptir. Dolayısı ile idari ve yapısal açıdan diğer ilçe belediyelerinden farklı bir yapısı bulunmaktadır (Arıkboğa, 2025, s. 421). Her şeyden

önce, aynı idari sınırlar üzerinde tek yetkili belediye değildir. Ayrıca yetki sınırları ilçe mülki sınırlarının tamamıdır. Aynı halka kentsel hizmet götüren tek belediye değildir. BŞ bulunan illerde ayrı ayrı ilçe belediyeleri ve bu belediyelerin üzerinde bir şemsiye olarak kentin tüm ilçelerine hizmet veren büyükşehir belediyeleri bulunmaktadır. Bu hizmetler ilçe belediyelerinin kendi başına çözmekte yetersiz kaldığı ana ulaşım ağları, su ve kanalizasyon, mezarlık ve defin hizmetleri, çevresel hizmetler, imar plan ve uygulamaları gibi birden fazla ilçeyi ilgilendiren sınırları geniş olan hizmetlerdir.

3.1. Sistemin kurgulanmasında tek yönlü bakış

BŞ modeli iki kademeli bir sistemdir ve bu iki kademedenden biri BŞ, diğeri ilçe belediyeleridir (Arıkboğa, 2018, s. 17). Buradaki iki kademe arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmamakla birlikte, yetki paylaşımına dayalı bir ilişki söz konusudur. 1984 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir’de kanunla uygulanmaya başlanan model, 1986’da çıkarılan 3306 sayılı Yasa ile Adana’da, 1987 yılında çıkarılan 3391 sayılı Yasa ile de Bursa’da uygulanmaya başlanmıştır. Bir ilin BŞ olması Kanunla mümkündür. Ancak burada dikkat çeken, kanunların her iki ilin artık büyükşehir belediyesi yapılması ve 3030 sayılı kanuna angaje edilmesine odaklanmak yerine il merkezlerinde yeni ilçeler kurulmasına odaklanmasıdır. Öyle ki; 3306 sayılı Yasanın ismi “*Adana İlinde Seyhan ve Yüreğir İsminde İki İlçe Kurulmasına Dair Kanun*” olarak seçilmiş. Şehrin BŞ sistemine geçmesi için önce ilçe belediyeleri oluşturulmuştur. Aynı uygulama bir yıl sonra Bursa için gerçekleşmiş ve çıkarılan kanuna “*Bursa İli Merkezinde Osmangazi, Yıldırım ve Nilüfer Adıyla Üç İlçe Kurulmasına Dair Kanun*” ismi verilmiştir. Adana/Bursa ilinin Büyükşehir Belediyesi Olması Kanunu olarak isimlendirilmemiştir. Örnekleri Konya, Gaziantep ve Kayseri illeri ile çeşitlendirmek de mümkündür (Yetkin, 2020, s. 6). Bu tutum; BŞB bulunan illerde İlçe Belediyesi bulunmasının ve iki kademeli modelin diğer sacayağını tamamladığının bir göstergesidir. Bu kanunların ismi yerine içeriğinde büyükşehir modeline dâhil edildikleri belirtilmektedir. Görülüyor ki BŞ modeli aslında ilçelerin daha iyi yönetilmesi ile ilgili bir düzenlemedir ve ilçelerden başlamaktadır.

Büyükşehir Sistemini kurgulamak ve uygulamak üzere çıkarılan iki ana Kanun 3030 ve 5216 sayılı kanunlardır. İlkini ismi Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanunken, ikincisinin ismi doğrudan Büyükşehir Belediyesi Kanunu’dur. Bu isimler, sistemin ilk sacayağı olduğunun algılanmasına engel olmaktadır. Kanunun isminde bile yer almayan ilçe belediyelerinin 5216’daki tanımı şu şekildedir: “Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesi” (md. 3). İlçe belediyeleri tanımlanırken tek bir niteliğinden bahsedilmiştir o da büyükşehir sınırları içinde yer almasıdır. BŞB tanımında olduğu gibi sınırlarının neresi olduğundan ya da idari mali özerkliğinden bahsedilmemiştir.

Kanun içerisinde de benzer şekilde bir kurgu vardır, örneğin görev ve yetkilerin sayıldığı 7. Madde incelendiğinde BŞB ve İB arasında büyük bir orantısızlık olduğu dikkat çekmektedir. İlçe belediyelerine yönelik ifadeler iki kademeli sistemde bir alt üst ilişkisi olduğuna dair algı oluşturmaktadır. Arıkboğa, 2025 tarihli makalesinde (s. 434) “*ilçe belediyelerine şaşı bakış*” bölümü hazırlayarak Kanun’da İB’lerin göz ardı edilmesini analogik bir yaklaşımla incelemiştir. Kanun’un ismindeki tek boyutluluk, maddelerde de devam etmekte, “*büyükşehir belediyesinin kuruluşu ve sınırları*”, “*büyükşehir belediye bütçesi*” vs. şeklinde metinde yer almaktadır. BŞ modelinin uygulanma gerekçesi büyük ölçekli ve birden fazla coğrafi alanı ilgilendiren kentsel hizmetlerin koordine edilmesi olarak açıklanmıştır. Görev ve hizmet bölüşümündeki dağılım incelendiğinde ilçe belediyelerinin neredeyse imar ve ruhsatlandırma ile atık yönetimi dışında görevi yok gibi görünmektedir ki imar uygulamaları da BŞB denetimine tabiidir bu da bir diğer sorun alanıdır.

3.2. Görev ve hizmet bölüşümü

Belediyelerin var olma amacı yerel hizmetleri yerine getirmektir ve yerindenlik (*subsidiarity*) ilkesi gözetilmektedir. Büyükşehir Belediyesi, sınırları içerisindeki özerk ilçe belediyelerinin birbiri ile ve kendisi ile ilişkilerini koordine eden bir şemsiye vazifesi görmekte ancak BŞB ile İB’ler arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmamaktadır. Tabiri caizse sistemde birbirinin alternatifi değil tamamlayıcısı,

mütemmim cüzü olarak kurgulanmışlardır. Ancak kanunda görevlerin tamamlanmasında netlik olmaması dengenin bozulmasına yol açmıştır. Görev ve hizmet bölüşümündeki orantısız tablo, güçlü metropol idareler ve yetersiz ilçe belediyeleri algısıyla itibar sorununa yol açmıştır (Turan & Duru, 2014, s. 285; Arıkboğa, E., 2018, s. 18). Kentin bütünü için gerekli olan ve ciddi mali kaynak gerektiren yatırımları planlaması beklenen BŞB'ler, yetkilerinin güçlendirilmesiyle, daha yerel nitelikte ve mikro ölçekteki hizmetlerde de görev almaya başlamıştır. Görece daha küçük sayılacak bu hizmetler için görevli olan ilçe belediyelerinin etkililiği zayıflamıştır (Bulut & Bimay, 2024, s. 77; Arıkboğa, E., 2018, s. 18).

Görev ve hizmet bölüşümünde Kanun hükümlerinin muğlak kalması işleyişte bazı sorunlara yol açmaktadır (Bulut & Bimay, 2024, s. 72; Turan & Duru, 2014, s. 286). BŞB'lerin yetki ve görevleri Kanun'da geniş biçimde yer alırken, İB'lere neredeyse tamamen yerel birkaç görevi(6 fıkra) ve BŞB ile ortak yürütebileceği görevler dışında yer ayrılmamıştır. Kanunu hazırlayanlar detaylı bir maddelendirme ihtiyacı hissetmemiştir. BŞB ile İB'ler arasında görev ve yetki paylaşımı 4 kırılımdan oluşmaktadır. Yalnız BŞB'nin yetkili olduğu, yalnız İB'nin yetkili olduğu, her ikisinin ortak yetkisinin bulunduğu ve BŞB'nin yetki alanında bulunan devredilebilir yetkiler bu kırılımları özetlemektedir (Arıkboğa, 2025, s. 456). Özellikle devredilebilir yetkilerin net olmaması, hangi alanda ilçenin hangi alanda BŞB'nin yatırım yapacağına dair koordinasyonu güçleştirmektedir. Öncelikle 6360 sayılı Kanunla gelen yeni düzenlemeler modelin BŞB lehine idari bir güç sağlamasına ve yetkilerinin koordinasyon ve eşgüdüm çalışmalarından çok daha fazlasına imkân tanımasına sebep olmuştur. Paylaşılabilir ya da devredilebilir yetkilerde oluşan muğlaklık bazı hizmetlerde hem BŞB hem de İB'nin yetkili olması gibi sorunlar yönetsel karmaşıklığa yol açmaktadır (Yetkin, 2020, s. 13).

İlin tamamını ilgilendiren hemen her konuda yetkili olması BŞB'leri güçlendirirken İB'lerin idari yetkinliğini zayıflatmıştır (Yemen, 2017, s. 146; Turan & Duru, 2014, s. 286; Arıkboğa, E., 2018, s. 18). BŞB yetki alanını genişleten bu durum, ölçek ekonomisinden faydalanarak etkin ve verimli kamu yararı üretme amacı taşımakta ve olumlu sonuçlar da doğurmaktadır. Nitekim 6360'ın önemli gerekçelerinden biri bütünleştirici bir paradigmayla kalıcı ve optimum yarara odaklanan yatırımların gerçekleştirilerek kaynakların etkin kullanımını sağlamaktır (Oktay, 2016, s. 80). Öte yandan merkeziyetçi bir yaklaşımla İB'leri işlevsiz kılan ve gücünü zayıflatan, iki kademeli sistemin bir bütün olarak işlemlerini engelleyen sonuçlar ortaya çıkardığı görüşü bulunmaktadır (Acar vd., 2020, ss. 8-38; Turan & Duru, 2014, s. 285).

İl mülki sınırlarına genişletilen yetki alanı gereği, BŞB idari alanı içinde yer alan ilçeler arasında nüfus, demografi, ekonomi ve merkeze uzaklık bakımından önemli farklar meydana gelmiştir. Bu farklara rağmen tüm ilçe belediyeleri aynı çerçevede idari kurallara tabiidir. İlçelerin öznel değerlerinden bağımsız bir tekdüze yaklaşım, adil kaynak paylaşımını ve yatırımların kamu yararı üretmeye yönelik olarak planlanmasını olumsuz etkilemektedir. Merkeze uzaklık ve demografi gibi farklar katılımın etkinleşmesine de engel olmaktadır (Yemen, 2017, s. 155). Yetki alanının gelişmesi merkeze uzak bölgelere de hizmet götürmeyi gerekli kılmış olsa da ülke genelinde pek çok İB daha önce tecrübesi de bulunmadığından mali ve teknik bakımdan kapasite yetersizliği yaşamaktadır (Yetkin, 2020, s. 12).

Hizmet bölüşümü dışında kaynak bölüşümünde de İB aleyhine durumlar bulunduğu yazında yer almıştır. Esasında 6360 sayılı yasa ile yetki sınırları genişleyen BŞB ve İB'lerin genel bütçeden aldıkları paylar da arttırılmıştır (Gül & Batman, 2013, s. 35). Aynı zamanda bu payların dağıtılmasında esas alınan nüfus kriterine ölçek kriteri de eklenmiştir (Arıkboğa, Ü., 2023, s. 252). BŞB'lerin yetkileri ilçelere göre çok daha fazla olduğundan kaynakları da doğal olarak İB'lere göre fazladır. Ancak İB idarelerinin gelirler bakımından BŞ sistemi içinde yer almayan diğer belediyelere göre dezavantajlı durumda olduğunu söylemek mümkündür (Duru, 2015, s. 286). Gelir dağılımında idarelerin iki kademe arasındaki paylaşımları kanunen oranlarla belirlenmiş olsa da gelirlerinden pay verme hususları genel olarak idareleri rahatsız eden bir algı oluşturmaktadır (Acar vd., 2020, s. 42). İlçe belediyelerinin hizmet alanlarıyla birlikte gelirlerdeki payı arttırılmış olmasına rağmen, geniş sınırlara hizmet götürmek

konusunda bu oranlar yetersiz bulunmaktadır (Kalağan, 2018, s. 600). BŞB yetki alanında bulunan ilçeler arasındaki ekonomik gelişmişlik düzeyleri ve demografik farklar gibi nedenlerin bu huzursuzluğun arka planını oluşturması muhtemeldir.

3.3. Özerlik ve vesayet

Sistemin iki sacayağından oluşan yapısı aynı kentsel alan ya da idari sınırları belirlenmiş toprak üzerinde iki farklı iktidarın varlığı anlamına gelmektedir. Uyumun amaçlandığı bu yerleşim sistemin işleyişinde oluşan çıktılarda bir dikotomi geliştirmektedir. BŞB ve İB arasında eşgüdüm ve koordinasyonu, işbirliği ve tamamlayıcı bir atmosferi sağlayarak kamu yararı üretebilecek yararları bulunmaktadır. Ancak madalyonun diğer yüzünde siyasi rekabet ortamı oluşturan, engelleyici, baskıcı ya da çatışmacı bir sonuca da evrilebilmektedir (Arıkboğa, 2017, s. 6). Aynı şekilde İB'ler arasında kamu faydası üretmek için gayret gösteren bir hizmet yarışını tetikleyerek olumlu rekabet ortamı olabilmekte, yine diğer yandan rekabetin bağlamından uzaklaşması birbirinden öğrenen bir kıyaslamadan çok israfa yol açan çatışmalara dönüşme riski taşımaktadır. Dengeyi sağlamak konusunda başkanların ve meclis üyelerinin hassas sorumlulukları bulunmaktadır. Sistem özellikle BŞB başkanlarının vizyonundan büyük ölçüde etkilenmektedir. Başkanın gerekli eşgüdümü sağlayabilecek, uluslararası alanda yenilikçi uygulamalara hâkim ve takipçi, istişare ve bilgi alışverişinden çekinmeyen, çok yönlü bakış açısına sahip donanımlı bir karakterinin olması hem il genelindeki ilçe belediyeleri ile ilişkileri verimli sonuçlar üretmeye odaklayacak hem de sistemin başarısını tetikleyecektir (Parlak, 2020, s. 190). Ancak aynı coğrafi alanda iki farklı yetkilinin bulunmasının oluşturduğu rekabet ortamı özellikle farklı siyasi partiler söz konusu olduğunda çekişmeye ve işleyişi kilitleyen sonuçlara ulaşabilmektedir (Yetkin, 2020, s. 12).

İl genelinde belediyeler arasındaki uyumu sağlamakla görevli olan BŞB'ler için yapısal olarak güçlü bir ayrıcalık söz konusudur. İlçe belediyelerinin imar kararlarını denetlemeye ve gerektiğinde bilgi belge istemeye, lüzum gördüğü takdirde soruşturma açılmasını sağlamaya yetkili olduğu Kanun'un (5216) 11. Maddesinde açıkça yer almıştır. Söz konusu denetim yetkisinin zaman zaman idari vesayete benzetilerek yeni bir yerel vesayet ilişkisine dönüştüğü yönünde tartışmalar gerçekleşmiştir (Alıcı, 2012, s. 48; Arıkboğa, 2012, s. 5). Kanunla çerçevesi çizilen bu denetimin temel gayesinin, il genelinde bütüncül planlama yaklaşımı ve eşgüdüm gözetme olduğu söylenebilir. Nitekim BŞ modelinin uygulaması değiştikçe ilçe belediyelerinin özerkliğinin güçlendiğini söylemek mümkündür (Arıkboğa, 2012, s. 5). Ancak BŞB yönetimi imar planlarını İB idaresini arka planda bırakarak yalnızca kendi faaliyet alanı gibi geliştirirse İB özerkliğine zarar verecektir (Bulut & Bimay, 2024, s. 80). Bu nedenle denetim yetkisini kullanırken hassas dengeleri gözetmek durumundadır. İl merkezine uzak kalan ilçelerin dahi küçük yerel faaliyetler için BŞB meclisine bağlı olması özerkliği zedeleyen bir tutum olarak değerlendirilmektedir (Kalağan, 2018, s. 597).

İmar uygulamalarının bütünlüğü bozmaya yönelik oluşturabileceği olumsuzlukları gidermek ve alanın ekonomik bakımdan da hassas dengeler içermesi nedeniyle usulsüzlükleri önlemek adına bir tedbir olarak denetim yetkisinin varlığının olumlu bir uygulama olduğunu söylemek mümkündür. Bütçelerin BŞB meclisinde onaylanması ise yatırım, hizmet ve faaliyetlerin koordinasyonu, ilçe belediyeleri arasında adil bir yatırım dağılımının sağlanması gibi kanunda BŞB için tanımlanan çerçevenin uygulanması için önemli bir adım olarak düşünülebilir. Aynı faaliyetler için hem İB hem BŞB bütçelerinde kaynak aktarımı yapılmaması, BŞB'nin ilçe ihtiyaçlarının farkında olması açısından tüm bütçelerin onayının BŞB meclisinde olması olumlu görülmektedir. Yine de BŞB'nin yeni düzenlemelerle sistemin güçlü ayağı yapılması ve hem başkan hem de meclisin yetkilerinin artırılması, BŞB lehine bir üst merci yankısı yapmaktadır. Bu durum merkezi idarenin yerel idare üzerindeki vesayet yetkisine benzer şekilde BŞB'nin İB üzerinde bir vesayet yetkisi bulunduğu yönünde değerlendirilmektedir (Alıcı, 2012, s. 49; Bulut & Bimay, 2024, s. 75).

3.4. Kırsal alanlar ve metropoliten yönetim

2012 sonrasında BŞB'lerin yetki alanının il mülki sınırlarına genişletilmesi, il merkezi dışındaki alanlar için hizmet üreten il özel idarelerinin kaldırılmasına neden olmuştur. İl genelindeki tüm alanlara hizmet götürmesi gereken BŞB için bu durum birden fazla sonuç doğurmaktadır. Öncelikle metropol alanlar için geliştirilmiş olan sistem kentleşmenin niteliğini güçlendirmeyi hedeflemektedirken, kırsal alanları da içine alan yeni bir yönetim paradigmasına dönüşmüştür. Kent hizmetlerini yerine getirme tecrübesi olan belediyeler için tarım ve hayvancılığı kapsayan yeni bir alan açılmış ve bu alanlar için uzmanlık gereksinimi doğmuştur (Duru, 2015, s. 28; Acar vd., 2020, s. 10). Üstelik bu alandaki hizmetlerin çerçevesi belirgin olmadığından ucu açık bir noktaya ulaşmakta, ihtiyaca göre şekillendirilme esnekliği bulunsa da hangi hizmetin hangi ilçede öncelikli ihtiyaç olarak algılanacağına dair berraklığa gereksinim duyulmaktadır (Acar vd., 2020, s. 10). Esasında dünyada yaygınlıkla kabul gören anlayışta büyük ölçekli alanlarda belediye dışında bir il yönetimi, kentsel alanın dışında kalan coğrafyanın ihtiyaçlarıyla ilgilenmektedir (Parlak, 2020, s. 189). Büyükşehir olan illerde il özel idaresinin bulunmaması kentsel bölgenin dışında kalan ve coğrafi bakımdan merkeze uzak ilçelerin sisteme entegrasyonunu zorlaştıran etkiler barındırmaktadır. Yalnızca belediyenin il genelindeki yerel hizmetlerden sorumlu olması devletin hissedilebilir etkisini zayıflatan bir sonuç da getirebilecektir.

Kırsal alanların BŞ sistemine eklenmesi belediyelerin bu bölgelere hizmet götürmesi için ilave ve oldukça güçlü kaynak ihtiyacı açığa çıkarmaktadır. Mali kaynağın yanı sıra, araç, teçhizat ve yetkin personel bakımından da kapasite geliştirilmesi gerekmektedir (Bulut & Bimay, 2024, s. 79; Acar vd., 2020, s. 38). Mahalleye dönüşen köy ya da beldelerin bir bölümü için kırsal ilçe kavramı oluşmaya başlamıştır. BŞB idari sınırlarında kalan bu bölgelerde ilk olarak bu alanı sınırları içine alan ilçe belediyesi yetkilidir ancak bu bölgeler için gereken güçlü kaynak ihtiyacına ilçe belediyeleri sahip değildir (Duru, 2015, s. 287). Bu alanlara hizmet götürmek yalnız kaynak bakımından değil toprak bakımından da olumsuz sonuçlar doğurabilecektir. Tarımsal alanlara zarar vermeden yatırım yapılması ve tarımsal faaliyetler için de destekler geliştirilmesi gerekecektir. Fide, tohum, yem destekleri ile tarım alanında bilinci besleyecek eğitim programları kentsel alan belediyelerinin gündemine girmiştir. Kentleşmeyi optimum fayda üretecek biçimde planlamak üzere başlayan uygulama, kentin ve kentleşmenin tanımında dahi tarımdan bağımsızken, tarımla iç içe geçtiği bir paradoks oluşturmaktadır.

Kırsal mahalle kavramının oluşmasına imkân tanıyan bu gelişmelerle birlikte, 2021 yılında Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, mahalleye dönüşen köylerde yer alan kırsal bölgedeki yerleşim yerlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Ek 3. Maddesinden hareketle hazırlanan Yönetmelik; büyükşehir belediyesinin idari yetki sınırlarında bulunan ve kırsal niteliğe haiz yerleşim yerlerini tespit etmek için kriterler getirmiştir. Yönetmelik bu alanların tespiti için bir süreç mekanizması tanımlamıştır (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2021). Belirlenen kriterler kırsal mahallelerin tespiti için 1984 sonrasında mahalleye dönüşmüş olmasının yanında kırsal yerleşim özelliğinin devam etmesi, şehir merkezine mesafesi gibi unsurları içermektedir. Belediye hizmetlerine erişim durumu, kırsal nüfus oranı, arazilerin kullanılma amacı ve geçim kaynağı da kriterler arasındadır. Yönetmelik, BŞ Sistemine dahil olan ve mahalleye dönüşen köylerin bir anda değişen statüsünü mercek altına almıştır. Kentsel özellik taşımayan, yaşam biçimi ve geçim kaynağı bakımından kırsal niteliği devam eden yerleşim yerlerini kırsal mahalle olarak tanımlamış ve kırsal kimliğin tanınması açısından önemli bir farkındalık oluşturmıştır. Büyükşehirlerin tek tip olamadığı anlayışının yerleşmesinde etkili olmuştur.

Belde ve köylerin mahalleye dönüşmesiyle ortaya çıkan bir diğer husus kentsel nüfusun tespit edilmesinde yeni bir parametrenin ortaya çıkmasıdır. 2014 sonrasında BŞB yetki alanının il sınırına genişlemesi kentsel-kırsal alan ayrımını güçleştiren sonuçlar doğurmuştur. İlin tamamının kent kabul edilmesi gibi yanlış bir algıya yol açmış ve bu nüfusun kentsel nüfus olarak görülmesine kapı aralamıştır (Dinç, 2022, s. 193). TÜİK BŞ olmayan illerde kırsal bölgelerde bulunan nüfusa dair net veriler

sunabilmekte ama BŞ olan illerde bu ayrımı yapmakta sorun yaşamaktadır (Özçağlar, 2016, s. 279). Öyle ki 2024 yılsonu itibarıyla Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre nüfusun %93,4'ünün il ve il merkezlerinde yaşadığı verisi TÜİK tarafından yayınlanmıştır (TÜİK, 2025a). Bu veri, ülkenin kentleşme düzeyinin ölçülmesinde ve kentsel nüfusun tespit edilmesinde tatmin edici sonuçlara erişmenin güçlüğünü ortaya koymaktadır. Kentleşmenin optimal planlaması yapılırken kentsel alan kırsal alan ayrımında daha belirgin uygulamalara ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

3.5. Temsil adaletsizliği

BŞB'nin karar alma organı olan BŞB Meclisi üyeleri halk tarafından ayrıca seçilmemekte, dolaylı olarak seçilerek oluşmaktadır. İB meclislerine seçilen üyelerden 1/5 oranında BŞB meclisine üye gelmektedir (Arıkboğa, 2014, s. 38). Bununla birlikte 5216 sayılı Kanun'a göre Büyükşehir içindeki İB başkanları BŞB meclisinin doğal üyesidir (12. md). Bu durum mecliste hem ilçeyi hem büyükşehri temsil eden çift kimlikli bir yapı ortaya çıkarmaktadır (Alıcı, 2012, s. 41). Aslında ilçe belediye başkanının ilçesi adına kararların da görüşüldüğü ve onaylandığı BŞB meclisinde bulunması temsil ve katılım açısından olumlu bir uygulamadır. Ancak siyasi ideallerin ya da aynı şehirde farklı bölgesel çıkarların ikili ilişkileri etkileyecek biçimde öne çıkması ve üyeleri yönlendirmesi kamu yararını göz ardı eden sonuçlar doğurabilecektir. Burada önemli ayrıntı BŞB Başkanı ve meclis çoğunluğunun aynı partide olduğu durumlarda –ki ağırlıklı olarak böyle gerçekleşmektedir– karar alma sürecinde sorun yaşanmaması ama istisnai biçimde farklı partilere mensup üyeler ve BŞB Başkanı arasında uyumsuzluk ve ortaya çıkabilmesidir (Yemen, 2017, s. 146).

6360 sayılı Kanun sonrası sistemin il mülki sınırlara genişlemesi, BŞB yetki alanına yeni ve az nüfuslu uzak ilçelerin dahil olmasına sebep olmuştur. BŞB meclislerinde ilçelerden gelen üyeler arasında küçük nüfuslu ilçeler lehine bir temsil adaletsizliği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte yüzölçümü ve yerleşim bölgelerinin birbirine olan mesafesi gibi konuların değişkenliğine göre zaman zaman BŞB Meclisi lehine de kaymalar olduğunu söylemek mümkündür (Bulut & Bimay, 2024, s. 76). Çevre ilçelerden daha az nüfusa rağmen daha fazla meclis üyesi çıkabilmesi, merkez ilçelerden ise daha fazla nüfusa rağmen daha az meclis üyesinin BŞB meclisinde yer alabilmesi özellikle partilerin farklı olduğu durumlarda BŞB meclisinde karar alma süreçlerini adaletsiz biçimde etkilemekte ve tenakuzlara yol açmaktadır. İlçe belediyelerinde daha çok oy alan bir partinin BŞB'de daha az oy almasına rağmen BŞB meclisinde ilk sıradaki partiden daha fazla üyesi olduğu durumlar yaşanmaktadır (Bulut & Bimay, 2024, s. 76). Aynı zamanda il genelinde yüksek oy alan bir partinin ilçe seçimlerinde meclis için temsilci çıkaramaması mümkündür ve bu durumda BŞB meclisine üye gönderemeyecek ya da il genelinde daha az oy alan parti kendisinden fazla sandalye ile temsil imkânı bulacaktır (Arıkboğa, 2014, s. 41). Yerel seçim sisteminde kullanılan onda birlik çıkarma yönteminin de temsil adaletsizliğini besleyen bir faktör olduğunu söylemek mümkündür.

4. Sonuç

Türkiye'de büyükşehir sistemi oluşturulurken referans alınan fikirler hep kentleşmiş merkezden başlamıştır. Yani kent nitelikleri kazanan il merkezleri büyüdükçe idari/yönetmel yapılarında değişiklikler kurgulanmış, mücavir alanlarda yerleşimlerin irili ufaklı belirginleşmesiyle yetki çeperleri yeniden tasarlanan bir hal almıştır. Planlama kültürüne haiz ve sistemsel kurgusu güçlü bir mevzuat tasarımı ile durum belki böyle olmayabilirdi ancak Türkiye'nin metropoliten alanları nasıl yöneteceği ya da belediye teşkilatını nasıl kurgulayacağı yetki ve kontrol dışı kalan alanların genişlemesine bağlı kalmıştır. Sık sık ihtiyaç duyulan yapısal/yasal düzenlemeler parlamentonun ya da alana hâkim bürokratların gelecek projeksiyonundan yoksun geçici çözüm düzenlemeleri gerçekleştirdiği algısı doğurmaktadır.

Belirtilmesi yerinde olan bir husus, 1984-2004 arasında uygulanan büyükşehir modelinde ilçe belediyelerinin özerkliği bugünden daha zayıftır (Arıkboğa, E., 2018, s. 16). BŞB sisteminin planlanması ve uygulanmasında etkili olan temel faktör, büyük yerleşim birimleri için etkin, verimli, hızlı çözüm

üreten ve gelecek yatırımlarının ideal planlanmasıyla ekonomik ve işlevsel açıdan güçlü kentler ortaya çıkarmak olmuştur. Türkiye’de 2004 yılında yenilenen yasa ile bu hususta önemli adımlar atılmış, kentleşmenin artışı ve ortaya çıkardığı yeni kentsel ihtiyaçlar neticesinde duyulan gereksinimle 2014 yılından itibaren yapısal değişiklikler getiren yasa ile sistem güçlendirilmiştir. Ancak gerek kurgu ve planlamadan gerek uygulama süreçlerinde oluşan kısıtlardan kaynaklı çeşitli problemler süreç içerisinde açığa çıkmıştır. Bu problemler başlığının önemli bileşenlerinden biri sistemin iki kademesinden biri olan ilçe belediyeleri ekseninde oluşan sorunlar olarak karşımıza çıkmıştır. Bugün gözden geçirme ve yeniden yapılandırma ihtiyacını gündeme taşıyan pek çok akademik çalışma bulunmaktadır. Bununla birlikte yapılan araştırmalarda halk tarafından bakışın genellikle olumlu olduğunu da belirtmek gerekmektedir (Acar vd., 2020). Kentsel hizmetlerin söz konusu bölgelerde yaygınlaşması elbette yaşayanları da olumlu etkilemiştir. Belediyecilik seçime ve oy kaygısına bağlı bir yönetim sistemidir.

İstanbul Kadıköy İlçesi ile Ordu Aybastı ilçesinin ihtiyaç duyduğu hizmetler arasında ekonomik, sosyolojik ve kültürel anlamda büyük farklar bulunmaktadır. Bu ilçeler topografik ve morfolojik anlamda da birbirinden çok farklı olduğundan altyapı hizmetleri benzer özellikler taşımamaktadır. Fakat tek bir model iki örneğe de uygulanmaktadır. Eşitlik ve adaletin aynı şey olmadığı bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Bu farkların gözetildiği ve hizmet adaletinin sağlandığı bir yönetim paradigmasının belirlenmesi ve kentleşme düzeylerine göre planlanmış yönetim biçimlerinin oluşturulması elzemdir. Kırsal mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği bu soruna çözüm bulma gayreti taşımaktadır. Kırsal kimliğin korunması için kentsel ve kırsal alan dengesini sağlamayı amaçlamaktadır. Kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alan tanımları ile mahalleye dönüşen köyler için iki farklı idari tanım geliştirmiştir. Yine de bugüne kadar uygulanagelen sistemlerde, yola çıkarken oluşturulan perspektif ve ilkeler nitelikli ve gelişmiş, çağdaş ve katılımcı olmuş ancak uygulamada bu amaca ulaşmak tam anlamı ile mümkün olamamıştır. Bu durumun temel nedenlerinden biri düzenlemelerde tüm bu coğrafi ve sosyal farklılıkların gözetilmemiş olmasıdır (Bulut & Bimay, 2024, s. 81)

Her şeyden önce; iki kademeli sistemin ismini mevzuatta da belirgin kılmak algısal problemlere bir çözüm olacaktır. İsimlendirmeler yapılırken Büyükşehir Belediyesi yerine Büyükşehir Sistemi ya da Büyükşehir Yönetim Sistemi isimlerini kullanmak sistemin bütüncül olarak algılanmasında önemli etki yapacaktır (Arıkboğa, E., 2018, s. 17). Görev ve hizmet bölüşümünde karmaşıklığa neden olan alanların gözden geçirilmesi ve devredilebilir, paylaşılabılır yetkilerin netleştirilmesi yaşanan anlaşmazlıkları azaltabilecek potansiyel taşımaktadır. Mevcut hali ile sistemin yetki karmaşası, algılama sorunları ve siyasi çatışma ortamına kapı aralayan bir niteliği bulunmaktadır.

Türkiye’de kentleşmenin önce göç sonra kısmi sanayileşme gibi bir süreç geçirmiş olması ekonomik faaliyetlerin ve nüfusun belirli kentlerde, özellikle Marmara Bölgesi’nde yoğunlaşmasına sebep olmuştur. İstanbul, Kocaeli, Bursa gibi şehirler ülkenin nüfus ve ekonomi alanındaki payının büyük kısmına sahiptir. Yalnızca İstanbul bir mega kent olarak on altı milyona yaklaşan nüfusu ile ülke GSYH’sinin %30,4’ünü oluşturmaktadır (TÜİK, 2025b). Görev ve hizmet bölüşümleri yapılırken öne çıkan bu kentlerle ekonomik, ticari, sınai bakımdan ülkenin farklı noktalarında bulunan kentlerin kentsel alan yönetimi eşit görülmemelidir. Bu durum adaletten uzaklaştıran ve egemenin otoritesini, yerelin öznelliğini ve özerkliğini dejenere eden bir tablo ortaya çıkarmaktadır.

İmar denetim yetkisinin sınırlarının iyi belirlenmesi, BŞB ve İB’lerin istişare ve uyum halinde çalışmasını sağlayacak düzenlemelerin geliştirilmesi vesayet tartışmalarını gündemden çıkarmak adına önemlidir. Yerel seçim sisteminde gerçekleştirilecek bazı değişiklikler, merkeze uzak ve nüfusu az ilçelerle, merkezde bulunan nüfusu yoğun ilçeler arasındaki temsil adaletsizliğinin dengelenmesine katkı sunacaktır.

Kaynakça

- Acar, M., Koyuncu, E., Okman, C. & Bilgiç, E. Ç. (2020). *Final Etki Değerlendirme Raporu*. AB Yerel Yönetim Reformu Projesi (LAR III).
- Alıcı, O. V. (2012). Büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri üzerindeki denetim yetkisinin kavramsal açıdan değerlendirilmesi. *Yerel Politikalar Dergisi*, (Mayıs-Ağustos), 38-52.
- Arıkboğa, E. (2012). Büyükşehir belediye modeli ve reform. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (2), 1-32.
- Arıkboğa, E. (2013). Geçmişten geleceğe büyükşehir belediye modeli. *Yerel Politikalar Dergisi*. (Ocak-Haziran), 48-96.
- Arıkboğa, E. (2014). Büyükşehir belediye meclislerindeki temsil adaletsizliğinin coğrafi ve siyasi görünümü. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(2), 35-61.
- Arıkboğa, E. (2017). *Kontrolör raporlarındaki bulgular yardımıyla büyükşehir sistemini tartışmak: Büyükşehir ve ilçe belediyeleri araştırması raporu*. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü.
- Arıkboğa, Ü. (2018). Metropoliten yönetimlerde hizmetlerin bölüşümü ve finansmanı. *Tesam Akademi Dergisi*, (Yerel Yönetimler Özel Sayısı), 251-282.
- Arıkboğa, E. (2018). Yerinden yönetim ve merkezileşmiş büyükşehir sisteminde yetkilerin dağıtılması. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-34.
- Arıkboğa, E. (2023). Türkiye’de büyükşehir modelinin gelişimi. E. Arıkboğa, (Ed). *Cumhuriyetin 100 yıllık serüveninde yerel yönetimler ve şehircilik: Belediyelerin idari, hukuki ve mali gelişimi I* (ss. 144-175) içinde. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Arıkboğa, Ü. (2023). 1980 sonrası dönemde belediye gelirlerinin tarihsel gelişimi. E. Arıkboğa, (Ed). *Cumhuriyetin 100 yıllık serüveninde yerel yönetimler ve şehircilik: Belediyelerin idari, hukuki ve mali gelişimi I* (ss. 240-275) içinde. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Arıkboğa, E. (2025). Büyükşehir sistemi: Büyükşehir ve ilçe belediyeleri. K. Görmez & H. Yaylı (Ed.), *Yerel Yönetimler* (ss. 419-486) içinde. Orion Kitabevi.
- Aytaç, F. (1972). Metropoliten idare kurulması üzerinde yapılan çalışmalar. *Türk İdare Dergisi*, (337), 1-23.
- Bulut, Y. & Bimay, M. (2024). Büyükşehir belediyelerindeki sorun alanları ve yeniden yapılandırma ihtiyacı. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 71-89.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye’de yerel yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- Çınar, T., Duru, B., Çiner, C. U., & Zengin, O. (2013). *Belediyelerin sınırları*. TODAİE.
- Dinç, Y. (2022). Büyükşehir belediyeli illerde kentsel alanların ve kent-kır nüfusunun belirlenmesi: Hatay örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 20(1), 191-219.
- Duru, B. (2015). Yeni büyükşehir düzeninde kırsal alanlar. *Güney Mimarlık*, (19), 28-29.
- Eryılmaz, B. (2008). *Kamu yönetimi*. Okutman Yayıncılık.
- Gül, H. & Batman, S. (2013). Dünya ve Türkiye örneklerinde metropoliten alan yönetim modelleri ve 6360 sayılı yasa. *Yerel Politikalar Dergisi*, (Ocak-Haziran), 7-47.

- Kalağan, G. (2018). Türkiye’de 6360 sayılı büyükşehir yasası kapsamında büyükşehirler/bütünşehirler: Yönetmel yapı, mali/iktisadi boyut ve gelecek vizyonu üzerine bir tartışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(25), 591-603.
- Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023.
- Kazıcı, Z. (2006). *Osmanlı’da yerel yönetim – ihtisab müessesesi*. Bilge Yayınları.
- Mengi, A. & Özgül, C. G. (2024). Türkiye’de büyükşehir belediyesi sistemi ve evrimi. A. Mengi & C. G. Özgül (Ed.), *6360 sayılı yasanın büyükşehirlerde on yıllık uygulama deneyimi: Cilt.1* (ss. 1-27) içinde. Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Oktay, T. (2016). 6360 sayılı kanuna dayalı belediye reformunu anlama ve anlamlandırma. *Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 71-131.
- Oktay, T. (2023). 1920-1960 döneminde Türkiye’de belediyelerin gelişimi. E. Arıkboğa, (Ed). *Cumhuriyetin 100 yıllık serüveninde yerel yönetimler ve şehircilik: Belediyelerin idari, hukuki ve mali gelişimi I* (ss. 84-105) içinde. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Özçağlar, A. (2016). Büyükşehir belediyeli illerde kır ve kent nüfusunun tespiti mümkün mü? *Uluslararası Coğrafya sempozyumu bildiriler kitabı* (ss. 271-291) içinde. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Parlak, B. (2020). *Türkiye’de yerel yönetimler*. Değişim Yayınları.
- Swianiewicz, P. (2010) If territorial fragmentation is a problem, is amalgamation a solution? An East European perspective. *Local Government Studies*, 36(2), 183-203. <https://doi.org/10.1080/03003930903560547>
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, (2021, 15 Nisan). *Kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alan yönetmeliği (31455)*. Resmî Gazete.
- Turan, M. & Duru, B. (2014). Anakentin zayıf halkaları: İlçe belediyeleri. *Uluslararası Türk Dünyası Yerel Yönetimler Sempozyumu* (içinde ss. 283-291).
- TÜİK. (2025a, Mayıs). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları*, 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2024-53783>
- TÜİK. (2025b, Mayıs). *İl bazında gayri safi yurt içi hasıla*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2022-45867>
- Yemen, A. (2017). Büyükşehir belediyelerinin sorunları üzerine bir değerlendirme. M. Güler & A. M. Turan (Ed). *Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar* (ss. 143-164) içinde. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Yetkin, O. (2020). Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin yapısı ve geleceği. *Akademik Düşünce Dergisi*, (1), 4-16.

Makale Bilgi Formu

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zekâ Bildirimi: Bu makale yazılırken İngilizce çevirilerin kontrolünde yapay zekadan yararlanılmıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.